

CIKEL KOMORNIH KONCERTOV

KONCERTNA POSLOVALNICA
◀ NARODNI DOM MARIBOR ▶

4. ABONMAJSKI KONCERT

Petek, 9. marec 2007, ob 19.30, Dvorana Union Maribor

MARJANA LIPOVŠEK
(MEZZOSOPRAN)

ALFRED BURGSTALLER
(BAS)

ANTHONY SPIRI (KLAVIR)

Informacije in prodaja vstopnic: Narodni dom Maribor, Ulica kneza Koclja 9,
2000 Maribor, vsak delavnik od 9. do 17. ure, v soboto od 10. do 12. ure
ter uro pred koncertom v Dvorani Union v Mariboru.
Tel.: 02 229 40 11; 02 229 40 50; 040 744 122; 031 479 000

Koncert sta podprla Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije in Mestna občina Maribor

SEZONA

2006-2007

SPORED

— * * *

HENRY PURCELL (1659–1695):
Sound the trumpet/Glas trobente

CLAUDIO MONTEVERDI (1567–1643):
Ardo e scoprir/Goreče želim izvedeti

(Marjana Lipovšek in Alfred Burgstaller)

PETER ILJIČ ČAJKOVSKI (1840–1893):

*Sred shumnog' bala/Sredi
šumnega plesa, op. 38/3*

*Kak nad gorjaceju zolaj/Kakor
nad žarečim pepelom, op. 25/2*

*Net, tol'ko kot, kto znal/Kdor
nisi hrepenel, op. 6/6*

*Serenada Don-Zhuana/Don
Juanova serenada, op. 38/1*

(Alfred Burgstaller)

ROBERT SCHUMANN (1810–1856):
Štirje dueti

*Wenn ich ein Vöglein wär'/
Ko bi jaz ptiček bil, op. 43/1*

Herbstlied/Jesenska pesem, op. 43/2

Schön Blümelein/Lepa rožica, op. 43/3

Nähe des Geliebten/Mislím nate, op. 78/3

(Marjana Lipovšek in Alfred Burgstaller)

MARIJAN LIPOVŠEK (1910–1995):

Pet narodnih pesmi

Moj očka so mi rekli

Sem mislil snoč' na vas iti

Mrkvica

Meglíce dol' popadajo

Točila je čarno vince

(Marjana Lipovšek)

JOHANNES BRAHMS (1833–1897):

Štirje dueti, op. 28

Die Nonne und der Ritter/Nuna in vitez

Vor der Tür/Pred vrati

Es rauschet das Wasser/Voda šumi

*Der Jäger und sein Liebchen/Lovec
in njegova ljubica*

(Marjana Lipovšek in Alfred Burgstaller)

ANTONÍN DVOŘÁK (1841–1904): **Moravski dueti**

Der kleine Acker/Mala njiva, op. 32/5

Die Gefangene/Ujetnica, op. 32/11

Ich schwimm' dir davon/Odplavam ti, op. 32/1

Fliege, Vögelein/Leti, ptiček, op. 32/2

Der Ring/Prstan, op. 32/9

(Marjana Lipovšek in Alfred Burgstaller)

Marjana Lipovšek in Alfred Burgstaller

MARJANA LIPOVŠEK, prva slovenska operna diva, ki se je uveljavila tudi na mednarodnih odrih, nedvomno sodi med najpomembnejše slovenske glasbenike 20. stoletja.

Že od otroštva se je srečevala z glasbeno ustvarjalnostjo očeta Marijana, zato je njena, z glasbo obdana pot povsem pričakovana. V Ljubljani, kjer je rojena, je na Akademiji za glasbo diplomirala iz glasbene pedagogike. Šele ob nadaljnjem študiju na Visoki šoli za glasbo v Gradcu se je posvetila petju in se takoj po diplomi zaposlila v Dunajski državni operi (nato pa v državnih operah v Hamburgu in Münchnu), kjer si je z raznolikimi vlogami nabrala veliko izkušenj.

Muzikalno in glasovno zelo nadarjena, je v razmeroma kratkem času ustvarila obsežen in raznovrsten repertoar, ki obsega dela vse od renesanse do sodobnosti, oziroma od samospeva, kantate in oratorija do opere. Pravijo, da svojih vlog ne igra, ampak jih »živi«, s telesom, z gestami in mimiko, predvsem pa s prefinjenimi glasovnimi odtenki. Njena izjemna tehnična dovršenost, podoživete interpretacije in poustvaritve različnih, predvsem opernih likov, so ji odprli vrata na najbolj znamenite koncertne in operne odre sveta. Vloge, kot so Octavian/**KAVALAR** Z ROŽO, Dorabella/**COSÌ FAN TUTTE**, Marina/**BORIS GODUNOV** in Ulrica/**PLES V MASKAH**, so ji najprej

pripadale v hamburški operni hiši. Z Dalilo/SAMSON IN DALILA na festivalu v Bregenzu pa je požela prvi velik uspeh.

Viške svoje operne kariere je dosegala z vlogami Quickly/FALSTAFF in Brangäne/TRISTAN IN IZOLDA (kjer je uspešno sodelovala z velikima dirigentoma Claudiem Abbadam in Zubinom Mehto), ŽENA BREZ SENCE (pod taktirko Giuseppa Sinopolija v Dunajski državni operi) in vnovičnim snemanjem VALKIRE (Chicago Lyric Opera, dirigent Sir Andrew Davis). S pohvalami je bila zasuta tudi njena Klytämnestra/ELEKTRA v Metropolitanski Operi v New Yorku, ki jo je ponovno upodobila v sodobni izvedbi v Operni hiši v Zürichu, decembra 2003. Zadnja leta se lahko pohvali s številnimi vrhunskimi vlogami, kot so Gaea/DAPHNE, Jokasta in Sphinx/OJDIP, Erda/RENSKO ZLATO, Fricka/VALKIRA in Waltraute/SO-MRAK BOGOV.

Njen koncertni repertoar sega od Bacha pa do danes, saj sodeluje s priznanimi orkestri povsod po Evropi, med drugim z berlinskimi, münchenškimi in dunajskimi filharmoniki, s Staatskapelle Dresden, z London Symphony Orchestra, s Concertgebouw, z New York Philharmonic in s Philadelphia Philharmonic Orchestra ter z uveljavljenimi dirigenti, kot so Abbado, Barenboim, Bychkov, Chung, Davis, von Dohnányi, Haitink, Harnoncourt, Levine, Maazel, Mehta, Muti, Nagano, Sawallisch in Sinopoli.

Med uspehi pretekle sezone so zagotovo Mahlerjeva Tretja simfonija, ki jo je izvajala v okviru evropske turneje z Bavarskim državnim orkestrom in Zubinom Mehto, Mahlerjeve pesmi Iz dečkovega čudežnega roga, izvedene ob otvoritvi milanske Scale, Brahmsova Altrapsodija v Parizu, Beethovnova Deveta simfonija ob pričakovanju novega leta na Dunaju, Mahlerjeva Druga simfonija in večer samospevov v Dunajskem glasbenem združenju.

Njena diskografija je izjemno bogata, obsega preko 50 plošč, pa tudi nemalo televizijskih in radijskih

posnetkov. Odlikovana in nagrajena je s številnimi domačimi in tujimi nagradami, med najčastnejše in najbolj bleščeče pa sodijo: Prešernova nagrada za vrhunske umetniške dosežke (1988), častni naziv »Bavarska komorna pevka« (1993), srebrni častni znak svobode Republike Slovenije (1994), častni naziv »komorna pevka na Dunaju« (1996), zlata medalja Gustava Mahlerja (1996), avstrijski častni križ za znanost in umetnost prvega razreda (2001), častno članstvo Slovenske filharmonije (2002) in naziv častna meščanka Ljubljane (2004). Danes živi v Salzburgu kot svobodna umetnica in poučuje petje na Dunajski univerzi, saj ji delo z mladimi veliko pomeni.

Številni skladatelji, ki globoko cenijo njene glasovne in muzikale širine, so ji posvetili pesemske cikle. Cenjena in zaželena pa ni samo med stroko, njeno predanost petju lahko začuti vsak, zato jo že tretjič v zadnjih nekaj letih z navdušenjem vabimo na mariborski oder.

ALFRED BURGSTALLER je bil rojen v Salzburgu. Operno petje in pevsko pedagogiko je študiral v Gradcu, samospev in oratorijsko petje pa na Dunaju pri Eriku Werbi. Pevsko pedagogiko je kasneje izpopolnjeval v Münchnu pri Charlotti Kaminski. Kot operni pevec je nastopal v Gradcu, postal je tudi član dunajske Državne opere. Že nekaj let deluje kot svobodni umetnik in se uveljavlja na področju pevske pedagogike, nastopa tudi kot koncertni in operni pevec. Redno gostuje na uglednih evropskih festivalih, kot so: Salzburger Festspielen, Savonlinna Festival (Finska), Aix-en-Provence in Schleswig-Holstein. V letu 2006 je z velikim uspehom nastopil na festivalu Styriart v Gradcu.

Marjana Lipovšek, Anthony Spiri in Alfred Burgstaller

ANTHONY SPIRI je kmalu po zaključku študija začel nastopati na pomembnih festivalih v Avstriji in Nemčiji, do danes pa se je predstavil v večini evropskih držav, Združenih državah Amerike in na Japonskem. V vlogi solista je sodeloval s številnimi znanimi orkestri, kot so Chamber Orchestra of Europe, Camerata Academica Salzburg, Junge Deutsche Philharmonie, Ensemble Wien Modern, redno pa spremlja tudi mnoge znane pevce (Peter Schreier, Edith Mathis, Marjana Lipovšek, Ernst Haefliger, Elisabeth v. Magnus). Med njegovimi stalnimi komornimi partnerji so Gidon Kremer, Clemens Hagen, Sabine Mayer, Wolfgang

Schultz, Kim Kashashian in drugi. Je vsestranski pianist, ki v svoj repertoar vključuje številna glasbena dela od baroka do moderne, njegova posebnost pa je stara glasba. Zanimajo ga originalni instrumenti s tipkami in izvajalska praksa zgodnje glasbe, zato pogosto nastopa z glasbenimi skupinami, specializiranimi za izvajanje le-te. Ena takšnih je Concentus Musicus Wien. Do danes je posnel več zgoščenk z glasbenimi deli Bacha, Regerja, Brahmsa, Mozarta, Gershwina, Milhauda in mnogih drugih, redno pa snema tudi za radijske hiše v Avstriji, Nemčiji in drugod po Evropi.

Življenju **Henryja Purcella** ne vemo veliko, njegova dela pa ga postavljajo med najpomembnejše skladatelje 17. stoletja in v družbo največjih angleških skladateljev. Angleško glasbo je obogatil v vseh glavnih zvrsteh vokalne glasbe 17. stoletja. Čeprav ni iznašel nobene revolucionarne novosti, je v svoje kompozicije vnašal dovršenost in glasbeno popolnost, ki jo je njegov čas nadvse občudoval.

Svojo glasbeno pot je začel s komponiranjem pesmi – še generacije angleških skladateljev za njim so poznale dve posthumni izdaji njegovih pesmi, *Britanskega Orfeja*, sicer pa je znan tudi kot skladatelj cerkvene glasbe in nekaterih t. i. oper. V povezavi s svojim delovanjem na angleškem dvoru je po letu 1680 napisal tudi več od in slavičnih pesmi za člane kraljeve družine. Njegove prve ode sestojijo iz kratkih odsekov, po navadi v plesnih ritmih, solističnih delov, ki pogosto vodijo v ritornele, ter zborovskih delov. V kasnejših odah se je plesni ritem vse bolj umikal kontrapunktu, ki ga je Purcell vključeval v zborovske in instrumentalne odseke. Konec 80-ih let se tako v njegovih pesmih kot odah odražajo vplivi tedaj modernih italijanskih kantat. Ena njegovih najbolj priljubljenih od je, glasbeno popolnoma upravičeno, *Come, ye sons of art, away*, ki je bila izvedena ob rojstnem dnevu kraljice Marije, 30. aprila 1694. Tretji stavek te ode je duet za dva kontratenorja *Sound the trumpet*, ki slavi kraljičin rojstni dan, obenem pa zmagoslavni toni trobente (značilni so začetni takti v pevskih glasovih, ko trobenta zadoni, v teku dueta pa prav tako prepoznamo imitiranje trobente na nekaterih mestih) zrcalijo militantno nastrojenost angleške družbe 90-ih let 17. stoletja, ki je z navdušenjem pozdravila vsakoletne vojaške odprave Viljema III. proti Francozom.

Najpomembnejši italijanski skladatelj poznega 16. in zgodnjega 17. stoletja, **Claudio Monteverdi**, je prav tako kot Purcell blestel v skoraj vseh glasbenih zvrsteh svojega časa, instrumentalne glasbe pa tudi

nima veliko. V glasbeni zgodovini vsekakor zaseda prestižno mesto, če že ne velja kar za »stvaritelja moderne glasbe«. V svojih operah iz Mantove in Benetk je razvil izjemno učinkovite načine izražanja in oblikovanja glasbene drame, njegova liturgična glasba pa pred nami razgrinja pisan spekter besedilno-izraznih in kontrapunktskih tehnik. Devet knjig njegovih madrigalov je utrdilo dosežke renesančnih mojstrov, obenem pa kultiviralo novo estetiko in slogovne paradigme glasbenega baroka. *Ardo e scoprir* je madrigal, ki je izšel v osmi knjigi njegovih madrigalov leta 1638 in zatem ponovno v deveti leta 1651 (z madrigali in canzonettami za enega, dva ali tri glasove). Osma knjiga madrigalov se ukvarja z vprašanji vojne in ljubezni, poslušalce Monteverdijevega časa pa je nadvse privlačila in vznemirjala možnost prepleta obeh pojmov v ideji »vojne ljubezni« ali pa »ljubezenske vojne«. Skladatelj predgovor k osmi knjigi je pravi manifest reprezentacije strasti v glasbi, ki jih je skušal uglasbiti tudi v znamenitem novem »stile concitato« (razburjeni, razvneti slog), v katerem naj bi se razburjenje v človekovi notranjosti izražalo v hitrem zaporednem ponavljanju kratkih not. Nekaj takih razburjenih momentov nastopi tudi v duetu *Ardo e scoprir*, ki sicer sodi med ljubezenske madrigale in v katerem Monteverdi glasbeno mojstrsko naslika pred naše oči ljubimca, v katerem se odvija cela drama čustvenih razpoloženj: od vročične razvnetosti do umiritve v molk, kjer besede zamrejo na ustnicah, z njimi pa izzveni tudi glasba.

Peter Iljič Čajkovski pripada tisti generaciji ruskih skladateljev, ki so hoteli med rusko občinstvo ponesti novo zavest. Prej so skladatelje povsem zasenčili glasbeni virtuoz, ki so po lastnih nagibih lahko igrali vse, kar so hoteli. Nova generacija skladateljev pa je opozorila na to, da ni pomembno samo, kako je nekaj izvedeno, temveč tudi, kaj ta glasba sploh je. Na ta način pa je izpostavila tudi romantično težnjo po izpostavitvi genialnega ustvarjalca, skladatelja.

Čajkovski je bil tudi prvi ruski skladatelj novega tipa, ki je komponiral izključno profesionalno in v svojem delu asimiliral tradicije zahodnoevropskega simfoničnega mojstrstva. Na globoko izviren način, v katerem povezuje osebni slog z nacionalnim, je simfonično misel Beethovna in Schumannova povezal z delom Glinke, Lisztove in Berliozove dosežke v 'programski' glasbi pa je preoblikoval in vpeljal v dela, ki imajo pravo mero 'shakespearovske' vzvišenosti in psihološke globine.

Čeprav je Čajkovski znan predvsem kot simfonični skladatelj ter avtor baletov in oper, je ustvarjal tudi v drugih glasbenih zvrsteh. Napisal je kar precejšnje število samospevov. Samospeli iz nocojšnjega izbora so izšli v različnih opusih, ponašajo pa se z identičnim naslovom: *Šest romanc. Kdor nisi hrepenel*, znamenita pesem Mignon iz Goethejevega Wilhelma Meistra, je izšla v *Šestih romancah* (op. 6) iz leta 1870. V romancah iz leta 1875 (op. 25) najdemo pesem *Kakor nad žarečim pepelom*, v op. 38 iz leta 1878 (posvečene skladateljevemu bratu Anatolu) pa *Don Juanovo serenado* in *Sredi šumnega plesa*. Njihov skupni imenovalac, pojem romance, že sam pove, da gre za pesmi z ljubezensko tematiko in značilnimi motivi hrepenenja, neuslišane in skrite ljubezni ali pa izpovedi ljubezni v podoknici. Nekateri samospeli s konca 70-ih in z začetka 80-ih let nosijo v sebi tudi namige na njegovo zasebno življenje, ki ga je v tistem času zaznamovala nenavadna poroka z Antonino Ivanocno Miljukovo (1877). Ta naj bi z grožnjo samomora izsilila poroko, čeprav je vedela za skladateljeva homoseksualna nagnjenja. Do Antonine pa so najbrž bolj pravične drugačne interpretacije – Čajkovski se je z njo poročil v času velike finančne krize, njej pa se je obetala kar precejšnja dediščina. Poleg tega je bil skladatelj tudi zelo občutljiv na javno mnenje ter moč tiska in se je na ta način hotel zaščititi pred očitki homoseksualnosti, ki so jih proti moskovskemu konservatoriju, kjer je poučeval, uperili pisci v časnikih. Vendar njuno zakonsko življenje ni trajalo

dolgo – dva tedna po poroki je Čajkovski zbežal na sestrično posestvo v Ukrajini. Ko se je zatem pridružil ženi v Moskvi, je znova zbolel in potem pobegnil v St. Petersburg, kjer je doživel živčni zlom. Nenehno je živel v strahu, da mu bo zaradi zakonskega življenja zmanjkalo navdiha. V nezavesti je ležal dva tedna, zdravnik pa mu je predpisal nadaljnje življenje brez Antonine. Uradno se nista nikoli ločila.

Leto 1877 pa je tudi sicer polno sprememb: po zaslugi izredno bogate vdove Nadežde von Meck, ki jo je njegova glasba popolnoma očarala, je Čajkovski postal finančno neodvisen skladatelj. Čeprav se nista osebno nikoli srečala, je svoji »najboljši prijateljici« napisal ogromno pisem, iz katerih bi lahko sestavili nekakšen skladateljev dnevnik. V njih lahko zasledujemo njegovo nemirno življenje in nomadstvo, v katerem je iskal svobodo, ki bi njegovemu ustvarjanju lahko dala pravi polet in navdih izven utesnjujočih okvirov konvencionalnega zakonskega vsakdana.

V domovih srednjega sloja 19. stoletja je bilo izredno priljubljeno komorno muziciranje, petje v duetih in kvartetih pa ena od najbolj priljubljenih glasbenih točk. Mnogo amaterjev je bilo glasbeno tako izobraženih, da skladateljem, ki so pisali zanje, ni bilo treba sprejemati umetniških kompromisov. Iz takšnih pobud je nastalo kar nekaj romantičnih duetov in kvartetov s klavirsko spremljavo, ki so jih pisali največji skladatelji in ki so pravi biseri v zakladnici glasbene zgodovine.

Johannes Brahms kot skladatelj predstavlja veliko ime tudi v komponiranju samospenov, ki jih je v obdobju 43-ih let (1853–1896) objavil kar 190, poleg tega pa še skladbe za številne druge zasedbe (med njimi 20 duetov in 60 vokalnih kvartetov s klavirsko spremljavo). Ta številka predstavlja le določen delež njegovega ustvarjanja, saj mnogo mladostnih in zrelih del ni bilo nikoli objavljenih.

Po navadi je Brahms komponiral pesmi v manjših skupinah, ko ga je začela zanimati določena knjiga ali

določen pesnik. Lahko je preteklo mnogo let, preden je posamezne pesmi združil v »šopke pesmi«, lahko pa je napisal veliko število pesmi v relativno kratkem času. Poleg del velikih pesnikov je uglasbil tudi liriko manjših verzifikatorjev, ki so bili moderni v njegovem času, zato so mu mnogi očitali povprečnost izbranih besedil. Vendar ne gre za pomanjkanje literarnega okusa. Tako kot večina izobraženega sloja njegove dobe, je bil Brahms literarno izredno omikan. Najraje je izbiral besedila, ki so dopuščala prostor za razširitev in kvalitativno poglobitev v glasbo. Goethejeva poezija se mu je recimo zdela tako »popolna sama v sebi, da je nobena glasba ne more izboljšati«. Poleg tega morata imeti razpoloženje in snov pesmi posebne lastnosti, ki se naravno prilagajajo glasbi, skladatelja pa se morajo spontano dotakniti. Ko ga je določena pesem pritegnila, jo je Brahms recital na glas toliko časa, dokler ni začutil, da bo v svoji skladbi lahko dosegel tako gladko in naravno recitacijo, da se bodo metrum, ritem in oblika zdeli neizogibni. Brahmsove pesmi so bile tudi rezultat zunanjih dogodkov ali okoliščin. Veliko samospenov odseva njegovo navdušenje in očaranost nad raznimi pevkami, ki jih je srečeval v svojem življenju. Čeprav je v svojih samospelih in duetih znal izraziti tudi bolj vedra razpoloženja, večina njegovih pesmi raziskuje resne teme: strast ljubezni, nenagrajeno zvesto srce, človeško osamljenost, hrepenenje po domu in minevanje življenja. Nekaj njegovih najlepših pesmi za solistične vokalne zasedbe in klavir povezuje naravo z občutji človeškega srca. V drugih se poskuša vživeti v doživljanje mlade ženske v čustveni stiski ali pa spet drugod z arhaičnimi glasbenimi potezami pred poslušalca priklicati duha preteklosti in prizore iz obdobja viteštva. Ob koncu njegovega življenja v ospredje stopajo teme jeseni in obžalovanja zamujenih ljubezenskih priložnosti. Te drobne zaokrožene miniature so odlični pokazatelji, kaj se je Brahmsa dotaknilo kot človeka in glasbenika ter v katerih besedilih je videl možnost, da izreče svojo glasbeno besedo tudi sam.

Štirje dueti, op. 28, so na videz precej heterogen »šopek«. Luč sveta so zagledali leta 1862, v obdobju skladateljeve t. i. »prve zrelosti«, kažejo pa na Brahmsove vse bolj ambiciozne težnje. V njih ni izkoristil le glasbenih, temveč tudi psihološke možnosti zvrsti dueta, povsod pa igra veliko vlogo narava oz. neživi svet, ki se zdi v dialogu s človekom vedno živ sogovornik. S kromatičnimi postopi obarvani duet *Nuna in vitez* z neizprosним ritmom, v katerem se dialog nekdanjih ljubimcev odvija le v glavi mlade nune in ga ta sliši v naravnih pojavih (ali pa je to v resnici vitezov glas?) nas ponese v čas križarskih vojn in vitezov. Nekoliko bolj hudomušen je dialog med ljubimcem in zapahom vrat, ki si nasprotujeta – tu je Brahms enakovredno uporabil subjekt iz človeškega sveta in subjekt iz sveta predmetov. Poslušalec zopet ne ve, ali se prizor odvija le v fantovih mislih ali pa mu je zapah zares nasprotnik. Šumenje vode v tretjem duetu *Voda šumi* slika klavirska spremljava; medtem ko alt do konca dueta poje o minevanju vsega, pa se v globini oglašča bariton in zagotavlja, da ljubezen ne more miniti. V zadnjem duetu, *Lovec in njegova ljubica*, Brahms preišljeno izkoristi besedna ponavljanja, na katerih zgradi glasbeno sočasje med govorom lovca in njegove ljubice – ko ji on ukazuje, naj stoji ob oknu in ga čaka, mu ona odgovarja, da ne bo stala ob oknu in ga čakala, saj bi rada plesala. Kljub hudomušnemu ljudskemu tonu se na tem mestu – kot tudi v drugih primerih – jasno pokaže Brahmsova občutljivost za literarno predlogo in za odprte možnosti, ki jih skladatelju prinaša besedilo.

Za **Roberta Schumanna** je bilo leto 1840 izredno pomembno: po dolgem času bitk za zvezo s Claro Wieck, ki ji je njen oče in njegov nekdanji klavirski učitelj hudo nasprotoval in jo na vse mogoče načine skušal preprečiti, je od leipziških oblasti le dobil dovoljenje za poroko z njo. Poročila sta se v začetku septembra. Kot poročno darilo je Robert Clari namenil *Mirte*, zbirko samospenov, zvrsti, v kateri je našel svoj

skladateljski glas in v kateri je lahko zadostil tako svojim glasbenim kot literarnim nagnjenjem. Besedila si je izbiral med mojstrovlinami največjih pesnikov, ki naj bi jih glasba subtilno oživila. Skladatelj naj bi po njegovem mnenju »ustvaril resonančni odmev pesmi in njenih najfinejših potez z rafinirano glasbeno vsebino« ter tako postal neke vrste glasbeni pesnik. Ideje, ki jih je Schumann izrazil v besedni obliki, so oživele tudi v njegovem ustvarjanju v »letu samospbevov« 1840. Kmalu po poroki se je znova vrgel v komponiranje za glas in klavir. Zgodaj oktobra 1940 so nastali tudi trije dueti, op. 34. V njih se – kot tudi v samospbevih tega časa – zrcali Schumannov odnos do Clare, prenesen na platno narave, kjer vse poje o ljubezni in se ljubezen razodeva v vsem, četudi njene krasote kdaj zagrne zima.

V zadnjih ustvarjalnih letih so literarno občutljivega Schumanna vse bolj pritegovali tudi verzi velikega nemškega pesnika Johanna Wolfganga von Goetheja. Duet *Mislim nate*, zadnji v zbirki duetov op. 78 iz leta 1849, že v besedilu ponuja možnost 'dvojnosti v enem', saj gre za trditev, ki jo lahko izreče tako 'on' kakor 'ona' – in jo tudi izrekata, hkrati in enako. Dokaz za to je zanimiva izmenjava glasbenega materiala v obeh glasovih ob ponovitvi besed »die Sonne sinkt, bald leuchten mir die Sterne«. Čeprav je Schumann glede na besedilo izhajal iz popolnoma drugačnih prepričanj kot Brahms, tako eden kot drugi veljata za romantični idiom skladatelja samospbevov in duetov.

Slovenskega skladatelja in pianista **Marijana Lipovška**, vsestransko razgledanega razumnika, je, tako kot že mnogo skladateljev pred njim, navdušila lepota ljudske pesmi. Deloval je tudi kot literat in prevajalec ter glasbeni pedagog na različnih slovenskih glasbenih ustanovah (Akademija za glasbo, Slovenska filharmonija, Filozofska fakulteta, Društvo slovenskih skladateljev). V svojem ustvarjanju se je preizkusil v mnogih glasbenih zvrsteh – od sim-

fonične do komorne glasbe ter od klavirskih miniaturno do kantat. Ustvarjanje za vokal mu je pomenilo posebne priložnosti: »Vokalna muzika me glede na izrazne možnosti izredno privlači. Te možnosti pa so bolj vsebinske kot pa čisto muzikalne. Bolj kot barvitost vokalnega stavka – ta je seveda po svoje tudi važna – je pomembna dikcija teksta, saj se mu podreja celotna glasbena gradnja. Mislim, da je treba komponirati tako, kot bi ga človek pojoč govoril.« Napisal je več zborovskih del in številne samospbeve. Med leti 1953 in 1973 je objavil tudi dvanajst obdelav ljudskih napevov za glas in klavir, ki so se v repertoarju slovenskih pevcev že dodobra udomačile. Iz njih so vzeti tudi samospbevi nocojšnjega programa, v katerih lahko občutimo, kako tesno se je Lipovšek čutil povezanega z ljudsko pesmijo, ki jo je pojmoval kot nerazdružljivo celoto glasbe in besedila. »Od destinstva pa do starosti me spremlja bogastvo ljudskega glasbenega izražanja ... Nikoli nisem imel občutka, da bi bila to cenena, površna ali premalo povédna glasba ... Glasba se je z besedo ujela v popolno celoto, v strnjeno enoto, ki občutljivemu človeku, ko jo posluša, še danes pomeni res živo doživetje.« Izziv so mu pomenile znane pesmi, ki jih je poskušal postaviti v umetniško zahtevnejšo obliko, ne da bi pri tem izgubile kaj svojega prvobitnega žara in moči. Izbor petih samospbevov iz te zbirke nam v interpretaciji skladateljve hčerke Marjane Lipovšek ponuja pisan mozaik doživetij, podob in razpoloženj, od hudomušnih do bolj intimnih prizorov.

Antonín Dvořák, ki je bil leta 1875 še vedno reven skladatelj, je bil organist v cerkvi Sv. Adalberta, preživeljal pa se je tudi tako, da je poučeval klavir v aristokratskih in meščanskih krogih Prage. Tako je spoznal tudi družino Jana Neffa, bogatega moravskega trgovca, ki ga je prosil, naj po urah še malo ostaja in spremlja njega ter njegovo ženo v duetu. Neff je želel od Dvořáka dobiti spremljavo za najbolj priljubljene moravske pesmi, ki jih je zbral František

Sušil. Dvořák pa je – po svoji navadi – iz teh pesmi naredil nove stvaritve. Zvesto je ohranil besede in duha popularnih pesmi, iz njih pa hkrati ustvaril tudi globoko osebna dela. Med leti 1875 in 1881 je tako izšlo 5 zvezkov s 23 *Moravskimi dueti* (*Moravské dvojzpěvy*) za dva glasova in klavir.

Prvega (op. 20) s štirimi pesmimi za sopran in tenor je napisal za privatni koncert trgovskega para marca 1875. Posvetil ga je gospe Marie Neff. Naslednji niz duetov (5 pesmi) s številko opusa 29 pa je bil posvečen njenemu možu, M. J. Neffu. Napisan je za dva soprana, v njem pa najdemo tudi pesmi *Odplovam ti, Leti, ptiček* in *Mala njiva*. Leta 1876, še vedno na Neffove prošnje, je izšel tretji zvezek Moravskih duetov za sopran in alt (op. 32), v katerem je 10 najpomembnejših in najbolj znanih Dvořákovih stvaritev te zvrsti, med njimi tudi *Ujetnica* in *Prstan*. Leto kasneje je nastal četrti niz Moravskih duetov s štirimi pesmimi (op. 38), v katerih skladatelj spet združuje sopran in alt. Konec leta 1881 pa je Dvořáka navdihnili še ena pesem iz Sušilove zbirke in tako je nastal še en duet za sopran in alt. Čar Moravskih duetov leži v njihovi navidezni preprostosti, njihovem privlačnem melodičnem in ritmičnem slogu ter občutenem izrazu tako radosti kot melanholije.

Obdobje med leti 1875 in 1881 je bilo za Dvořáka afirmativno obdobje, v katerem je poskušal stopiti iz sence anonimnosti in se predstaviti praški publiki. V tem času je iskal tudi nove smeri v svojem skladateljskem izrazu: njegova nagnjenja so se od modernih nemških vplivov premaknila k novemu klasicizmu oblike in vsebine, v katerem so močni tudi vplivi slovanske kulture. Melodika in ritmika češke in slovaške kulture tesno prežemata mnogo Dvořákovih pesmi tega časa, *Moravske duete* pa še posebej. Značilni so recimo popoln izostanek predkta v melodiji (kot v češkem jeziku, ki praviloma vedno naglašuje prvi zlog), nekatere pentatonične fraze, ostra četrta stopnja v molu ter močno sinkopiran ritem s plesnimi elementi.

Mednarodni sloves po zaslugi *Moravskih duetov* ni veliko zaostajal za praškim. Dueti so naredili velik vtis na Johannesesa Brahmsa, ki je bil član komisije za državno skladateljsko nagrado Avstrije (Dvořák jo je dobil kar štirikrat). V pismu iz leta 1877 je duete (op. 32) in Dvořáka toplo priporočil znanemu glasbenemu založniku Simrocku: »Kar zadeva štipendijo, sem mnogo let užival ob delih, ki jih je poslal Antonín Dvořák iz Prage. Letos je poslal dela, med katerimi je tudi zvezek desetih duetov za dva soprana in klavir, ki se mi zdijo zelo ljubki in so nadvse prikladen predlog za izdajo ... Preigraj si jih in vzljubil jih boš prav tako kot jaz. Gotovo te bo kot založnika posebej navdušila njihova dražljiva začinjenost. Dvořák [...] je nadvse talentiran mož. Še več, zelo je reven! Prosim te, da premisliš o tem! Dueti ti bodo pokazali, kaj mislim, in so lahko 'odličen izdelek'.« Dueti v nemškem prevodu so prav zares očarali tudi berlinske kritike in prinesli Dvořáku uspeh in priznanje. V njegovem ustvarjanju, ki zajema skoraj vse glasbene zvrsti od komorne do simfonične glasbe ter od zborovskih del do oper, pripada pesmim in duetom v resnici prav posebno mesto. V njih se kaže kot nadaljevalec romantične tradicije Schuberta in Schumanna, a to linijo je obogatil še z nečim odločilnim: »z vitamini češke ljudske glasbe«.

V nocojšnjem programu si stojijo nasproti ljudske pesmi in največje pesniške stvaritve, dvoje različnih glasov in misli se prepleta ob klavirju, iz različnih kotov se motrijo in nezaupljivo primerjajo različni ideali od baroka do romantike in njenih naslednikov ... a nazadnje se beseda in glasba vedno spleteta v nerazdružljivo celoto, kljub vsem tem razlikam ali pa prav zaradi njih, sta zmožni postati eno.

Henry Purcell

Anonimus

SOUND THE TRUMPET GLAS TROBENTE

Sound the trumpet till around
You make the listening shores rebound.
On the sprightly oboy play.

Naj glas trobente zadoni, dokler vse naokrog se ne
odbije od poslušajočih obal.
Igraj živahno oboo.

All the instruments of joy
That skilful numbers can employ
To celebrate the glory of this day.

Vsa glasbila radosti,
kar jih lahko uporabijo spretno množice,
da bi slavile svečanost tega dne.

Claudio Monteverdi

ARDO E SCOPRIR GOREČE ŽELIM IZVEDETI

Ardo e scoprir, ahi lasso, io non ardisco,
quel che porto nel sen rinchiuso ardore,
e tanto più dolente ogni hor languisco,
quanto più sta celato il mio dolore.

Gorim in si ne upam – joj, gorje! –
žara, ki v sen zapiram ga, razkriti
in kolikor bolj vsako uro medlim od bolečine,
toliko bolj je skrita moja bol.

Fra me tal'hor mille disegni ordisco
con la lingua discior anco il timore –
ed all'hor, fatto ardito io non pavento
gridar soccorso al micidial tormento.

Pri sebi tisoč skujem si naklepov,
da jezik moj bi strahu se izognil,
in takrat goreč ves več se ne bojim
klicati na pomoč proti pogubnim mukam.

Ma s'avvien ch'io m'appressi a lei davante
per trovar al mio mal pace e diletto,
divento tosto pallido in sembiante
e chinar gl'occhi a terra son costretto.

Toda, ko pridem spet ji pred oči,
da našel mir bi in radost za svojo dušo,
naenkrat bled sem ves
in k zemlji povestim oči.

Dir vorrei, ma non oso, indi tremante
comincio e mi ritengo. Alfin l'affetto
s'aprir, nuntia del cor, la lingua vole,
si troncan sulle labbra le parole.

Rad bi ti kaj rekel, a si ne upam, tresoč
začenjam in se umaknem. Končno občutja
se odpro: glasnik srca, jezik poleti
in besede zamrejo na mojih ustnicah.

Peter Iljič Čajkovski
Aleksej Konstantinovič Tolstoj

SRED' SHUMNOGO BALA SREDI ŠUMNEGA PLESA

Sred' shumnogo bala, sluchajno,
V trevoge mirskoj sujety,
Tebja ja uvidel, no tajna
Tvoji pokryvala cherty.

Lish' ochi pechal'no gljadeli,
A golos tak divno zvuchal,
Kak zvon otdaljonnoj svireli,
Kak morja [igrajushchij]¹ val.

Mne stan tvoj ponravilsja tonkij
I ves' tvoj zadumchivyy vid,
A smekh tvoj, i grustnyj, i zvonkij,
S tekh por v mojom serdce zvuchit.

V chasy odinokije nochi
Ljublju ja, ustalyj, prilech';
Ja vizhu pechal'nyje ochi,
Ja slyshu veseluju rech',

I grustno ja, grustno tak zasypaju,
I v grjozakh nevedomykh splju ...
Ljublju li tebjja, ja ne znaju,
No kazhetsja mne, chto ljublju!

Sredi šumnega plesa
po naključju sem te uzrl
in skrivnost ti je
zakrivala obličje.

Tvoje oči so žalostno gledale,
a glas božansko je zvenel
kot zvok piščali v daljavi,
kakor igrivi morski val.

Tvoj vitki stas mi je ugajal
in ves tvoj zamišljeni izgled,
a smeh tvoj, žalosten in zvonek,
v srcu mi od takrat zveni.

V urah osamljenih noči
rad ležem, ves utrujen,
in vidim žalostne oči
in slišim veselo govorico.

In žalostno, tako žalostno zaspim
in sen moj je nesluteno grozljiv ...
Ali te ljubim, sam ne vem ...
a zdi se mi, da ljubim.

Peter Iljič Čajkovski
Fjodor Ivanovič Tjutčev

KAK NAD GORJACHEJU ZOLOJ KAKOR NAD ŽAREČIM PEPELOM

Kak nad gorjacheju zoloi Dymitsja svitok I sgorajet, I ogn' sokrytyj i glukhoj Slova i stroki pozhirajet: Tak grustno tlitsja zhizn' moja I s kazhdym dnjom ukhodit dymom; Tak postepenno gasnu ja V odnoobraz'ji nesterpimom ... O, nebo, jesli by khot' raz Sej plamen' razvilsja po vole, I, ne tomjas', ne muchas' dole, Ja prosijal by I pogas!	Kakor nad žarečim pepelom se dimi svitek in zgori ter ogenj skrivoma in gluho požira besede in verze: Tako žalostno tli moje življenje in z vsakim dnem se razblinja v dim, tako postopno ugašam v nevzdržni enoličnosti ... O, nebo, da bi se ta plamen vsaj enkrat svobodno in do konca razplamtel in bi se jaz ne mučil več naprej ugašajoč, da zažarel bi in potem ugasnil!
---	--

Peter Iljič Čajkovski
Johann Wolfgang von Goethe
v prevodu Leva Aleksandroviča Meija

NET, TOL'KO TOT, KTO ZNAL SVIDAN'JA MIGNON III (KDOR NISI HREPENEL)

Net, tol'ko tot, kto znal svidan'ja, zhazhdu, pojnjot, kak ja stradal i kak ja strazhdu. Gljazhu ja vdal' ... net sil, tusknejet oko ... Akh, kto menja ljubil i znal – daleko! Akh, tol'ko tot, kto znal svidan'ja zhazhdu, pojnjot, kak ja stradal i kak ja strazhdu. Vsja grud' gorit ... Kto znal svidan'ja zhazhdu, pojnjot, kak ja stradal i kak ja strazhdu.	Kdor nisi hrepenel, ne veš, kako trpim! Kot cvet v samoti uvel bridko strmim v nebesni zastor zvezd, tja v daljno stran, kjer ljubi ona me, zvesta in vdana. Moj drob je žgoč pepel, le še medlim. Kdor nisi hrepenel, ne veš, kako trpim!
---	--

(prevedel Štefan Vevar)

Peter Iljič Čajkovski
Lev Nikolajevič Tolstoj

SERENADA DON-ZHUANA DON JUANOVA SERENADA

Gasnut dal'nej Al'pukhary
Zolotistyje kraja,
Na prizyvnyj zvon gitary
Vyjdi, milaja moja!

Ugaša daljna Alpujara,
z zlatom obsijani kraji,
na vabljivi zven kitare
se odzovi, mila moja.

Vsekh, kto skazhet, chto drugaja
Zdes' ravnjajetsja s toboj,
Vsekh, ljuboviju sgoraja,
Vsekh, vsekh, vsekh zovu na smertnyj boj!

Vse, ki pravijo, da druga
se lahko enači s tabo,
vse, ki v ljubezni zdaj gorijo,
vse, vse, vse pozivam na smrtni boj!

*Ot lunnogo sveta
Zardel nebosklon,
O, vyjdi, Niseta, o vyjdi, Niseta,
Skorej na balkon!*

*Od luninega sija
je zardel nebesni svod,
o, pridi ven, Niseta, o, pridi ven, Niseta,
le hitro na balkon!*

Ot Sevil'ji do Grenady,
V tikhom sumrake nochej,
Razdajutsja serenady,
Razdajotsja stukh mechej.

Od Sevilje do Granade
v tihem somraku noči
se razlegajo serenade,
razlega se mečev žvenket.

Mnogo krovi, mnogo pesnej
Dlja prelestnykh l'jutsja dam,
Ja zhe toj, kto vsekh prelestnej,
Vsjo, vsjo, pesn' I krov' moju otdam!

Mnogo krvi, mnogo pesmi
za prelestne dame se razliva,
vendar tej, ki od vseh je najbolj krasna,
vso, vso mojo pesem in kri srčno dam.

*Ot lunnogo sveta
Zardel nebosklon,
O, vyjdi, Niseta, o vyjdi, Niseta,
Skorej na balkon!*

*Od luninega sija
je zardel nebesni svod,
o, pridi ven, Niseta, o, pridi ven, Niseta,
le hitro na balkon!*

Johannes Brahms

Joseph Karl B. von Eichendorff

DIE NONNE UND DER RITTER NUNA IN VITEZ

Da die Welt zur Ruh' gegangen,
Wacht mit Sternen mein Verlangen,
In der Kühle muß ich lauschen,
Wie die Wellen unten rauschen!

„Fernher mich die Wellen tragen,
Die ans Land so traurig schlagen,
Unter deines Fensters Gitter,
Fraue, kennst du noch den Ritter?“

Ist's doch, als ob seltsam' Stimmen
Durch die lauen Lüfte schwimmen;
Wieder hat's der Wind genommen, –
Ach, mein Herz ist so beklommen!

„Drüben liegt dein Schloß verfallen,
Klagend in den öden Hallen,
Aus dem Grund der Wald mich grüßte,
,s war, als ob ich sterben müßte.“

Alte Klänge blühend schreiten;
Wie aus lang versunknen Zeiten
Will mich Wehmut noch bescheinen,
Und ich möcht' von Herzen weinen.

„Überm Walde blitzt's von weitem,
Wo um Christi Grab sie streiten;
Dorthin will mein Schiff ich wenden,
Da wird alles, alles enden!“

Geht ein Schiff, ein Mann stand drinnen,
Falsche Nacht, verwirrt die Sinne!
Welt Ade! Gott woll' bewahren,
Die noch irr im Dunkeln fahren!

Ko ves svet se umiri,
z zvezdami zbudi se moje hrepenenje,
v hlad moram prisluškovati,
kako šumijo valovi v globini.

»V dalj me nosijo valovi,
ki tako žalostno ob zemljo bijejo,
pod tvojim oknom je rešetka –
žena, ali še poznaš viteza?«

Zdi se, kot čudni bi glasovi
skoz' blage sape plavalji,
veter zopet vse je odnesel, –
ah, pri srcu mi je tako zelo tesno!

»Tam onkraj grad leži v propadu
s tožbami v pustih dvoranah,
s tal samo gozd me je pozdravljjal,
bilo je, kot bi umreti moral.«

Nekdanji zvoki vse glasneje stopajo;
kot iz dolgo potopljenih časov
me otožnost hoče obsijati
in od srca želim si zajokati.

»Nad gozdom bliska se od daleč,
kjer za grob se Kristusov borijo;
tja bom obrnil ladjo svojo,
tam se bo vse, vse končalo!«

Ladja pluje, mož na njej,
varljiva noč, ki mešaš čute!
Adijo, svet! Bog naj varuje
vse tiste, ki še zmotno hodijo v temi!

Johannes Brahms

Ljudska pesem

VOR DER TÜR PRED VRATI

Tritt auf den Riegel von der Tür, Wie gern käm ich herein, Um dich zu küssen. „Ich laß dich nicht herein. Schleich immer heim ganz sacht Auf deinen Füßen.“	Na vratih nastopi zapah, kako bi rad šel noter, da bi te poljubil. »Ne bom te spustil noter, prav počasi se odplazi na svojih nogah.«
--	--

Wohl kann ich schleichen sacht Wie Mondenschein, Steh nur auf, laß mich ein: Das will ich von dir haben. O Mägdlein, dein'n Knaben Laß ein!	Lahko odplazim se počasi kakor lune sij, vstani, spusti me noter; to zahtevam od tebe. O, Magdica, svojega dečka spusti naprej!
--	--

Johannes Brahms

Johann Wolfgang von Goethe

ES RAUSCHET DAS WASSER VODA ŠUMI

Es rauschet das Wasser und bleibet nicht steh'n; Gar lustig die Sterne am Himmel hingeh'n; Gar lustig die Wolken am Himmel hinzieh'n So rauschet die Liebe und fährt dahin.	Voda šumi in nikdar ne miruje, veselo na nebu zvezde vzhajajo, veselo po nebu se oblaki peljejo, tako dirja ljubezen in vozi se v dalj.
--	--

Es rauschen die Wasser, die Wolken zergeh'n; Doch bleiben die Sterne, sie wandeln und gehen. So auch mit der Liebe, der treuen, geschicht, Sie wegt sich, sie regt sich und ändert sich nicht.	Vodovja šumijo, oblakov več ni, a zvezde ostanejo, se obračajo in gredo. Tako je z ljubeznijo vztrajno in zvesto, ki se ne premika, vznemirja in ne spremeni.
---	--

Johannes Brahms

August Heinrich Horrmann von Fallersleben

DER JÄGER UND SEIN LIEBCHEN LOVEC IN NJEGOVA LJUBICA

Ist nicht der Himmel so blau? Ali ni tako modro nebo?
Steh am Fenster und schau! K oknu stopi in poglej!
Erst in der Nacht, Šele v noči,
Spät in der Nacht pozno ponoči
Komm' ich heim von der Jagd. z lova se vrnem domov.

„Anders hab' ich gedacht, »Drugače sem si zamislila,
Tanzen will ich die Nacht! ponoči hočem plesati!
Bleib vor der Tür, Ostani pred vrati,
Spät vor der Tür pozno pred vrati,
Willst du nicht tanzen mit mir!« če nočeš plesati z menoj!«

Mädchen, der Himmel ist blau, Dekle, nebo je modro.
Bleib am Fenster und schau. K oknu stopi in glej,
Bis in der Nacht, dokler v noči,
Spät in der Nacht, pozno ponoči
Heim ich keh'r' von der Jagd. se z lova ne vrnem domov.

„Ist auch der Himmel so blau, »Pa naj bo le modro nebo,
Steh' ich doch nimmer und schau' ne bom zmeraj stala in gledala,
Ob in der Nacht, če v noči,
Spät in der Nacht pozno ponoči
Heim du kehrst von der Jagd.“ z lova se vrneš domov.«

Robert Schumann

Ljudska pesem iz Dečkovega čudežnega roga

WENN ICH EIN VÖGLEIN WÄR' KO BI JAZ PTIČEK BIL

Wenn ich ein Vöglein wär'
und auch zwei Flüglein hätt',
flög' ich zu dir.
Weil's aber nicht kann sein,
bleib' ich allhier.

Ko bi jaz ptiček bil
in dvoje krilc imel,
k tebi bi poletel.
Ker se to ne zgodi,
tu bom ostal.

Bin ich gleich weit von dir,
bin ich doch im Schlaf bei dir
und red' mit dir.
Wenn ich erwachen tu,
bin ich allein.

Čeprav daleč od tebe sem,
v spanju ob tebi sem
in govorim s teboj.
Ko se zbudim,
pa zopet sem sam.

Es vergeht kein' Stund' in der Nacht,
da mein Herze nicht erwacht
und an dich gedenkt,
daß du mir viel tausendmal
dein Herz geschenkt.

Ne mine nobena ura noči,
ko moje srce ne bedi
in se te spominja,
da mi tisočkrat
srce podariš.

Robert Schumann
Siegfried August Mahlmann

HERBSTLIED JESENSKA PESEM

Das Laub fällt von den Bäumen, Das zarte Sommerlaub. Das Leben mit seinen Träumen Zerfällt in Asch und Staub.	Odpade list z drevesa, poletja nežni list. Življenje s svojimi sanjami razpada v prah in pepel.
Die Vöglein im Walde sangen, Wie schweigt der Wald jetzt still! Die Lieb ist fortgegangen, Kein Vöglein singen will.	Ptičice v gozdu pele so, kako zdaj gozd molči! Ljubezen je odšla, nobena ptičica ne poje več.
Die Liebe kehrt wohl wieder Im lieben künft'gen Jahr, Und alles kehrt dann wieder, Was jetzt verklungen war.	Ljubezen pa se vrne v ljubem novem letu, in spet se vse povrne, kar odzvenelo je.
Du Winter, sei willkommen, Dein Kleid ist rein und neu. Er hat den Schmuck genommen, Den Schmuck bewahrt er treu.	Ti, zima, zdaj pozdravljena, tvoj plašč je nov in čist: okras si vzela svetu in hraniš ga zvesto.

Robert Schumann

Robert Reinick

SCHÖN BLÜMELEIN

Ich bin hinausgegangen
Des Morgens in der Früh,
Die Blümlein täten prangen,
Ich sah so schön sie nie.

Wagt' eins davon zu pflücken,
Weil mir's so wohl gefiel;
Doch als ich mich wollt bücken,
Sah ich ein lieblich Spiel.

Die Schmetterling' und Bienen,
Die Käfer hell und blank,
die mußten all ihm dienen
Bei fröhlichem Morgensang;

Und scherzten viel und küßten
Das Blümlein auf den Mund,
Und trieben's nach Gelüsten
Wohl eine ganze Stund.

Und wie sie so erzeiget
Ihr Spiel die Kreuz und Quer,
Hat's Blümlein sich geneiget
Mit Freuden hin und her.

Da hab ich's nicht gebrochen,
Es wär ja morgen tot,
Und habe nur gesprochen:
Ade, du Blümlein rot!

Und Schmetterling' und Bienen,
Die Käfer hell und blank,
Die sangen mit frohen Mienen
Mir einen schönen Dank.

LEPA ROŽICA

Odpravil sem se zjutraj
že navsezgodaj ven,
rožice so se bohotile,
lepe kot nikdar doslej.

Drznil sem si odbrati eno izmed njih,
ker mi je ugajala močno;
a ko sem se hotel skloniti,
sem videl ljubko igro.

Metulji in čebelice,
hrošči pisani in svetli,
vsi so ji morali služiti
v radostnem spevu jutra.

Šalili so se in poljubljali
rožico na usteca,
in to po mili volji so se šli
debelo uro in še dlje.

Ko so tako razkazovali
to igro svojo križem kražem,
se je rožica nagibala
veselo sem in tja.

Zato nisem je odlomil
– že jutri bi umrla! –
in sem samo še rekel:
»Adijo, rdeča rožica!«

Metulji in čebelice,
hrošči pisani in svetli
pa so z veselimi obrazi
v zahvalo mi zapeli.

Robert Schumann
Johann Wolfgang von Goethe

NÄHE DES GELIEBTEN BLIŽINA DRAGEGA
(ICH DENKE DEIN) (MISLIM NATE)

Ich denke dein, wenn mir der Sonne Schimmer
 Vom Meere strahlt;
Ich denke dein, wenn sich des Mondes Flimmer
 In Quellen malt.

V spominu si, ko se morjá gladina
mi lesketa;
v spominu si, ko v virih mesečina
lahno miglja.

Ich sehe dich, wenn auf dem fernen Wege
 Der Staub sich hebt;
In tiefer Nacht, wenn auf dem schmalen Stege
 Der Wanderer bebt.

In gledam te, ko se na daljni poti
vrtinči prah;
ko potnik, ki ga noč globoka zmoti,
trepeče plah.

Ich höre dich, wenn dort mit dumpfem Rauschen
 Die Welle steigt.
Im stillen [Hain da]¹ geh ich oft zu lauschen,
 Wenn alles schweigt.

Poslušam te, ko val iz morja vstaja,
votlo buči;
pogosto slišim te v tišini gaja,
ko vse molči.

Ich bin bei dir, du seist auch noch so ferne.
 Du bist mir nah!
Die Sonne sinkt, bald leuchten mir die Sterne.
 O wärst du da!

Pri tebi sem, ko te daljava krije,
in čutim te!
Ugaša dan, že prva zvezda sije.
O, vrni se!

(prevedel Jože Udovič)

Marijan Lipovšek
Slovenska ljudska

MOJ OČKA SO MI REKLI

Moj očka so mi rekli, oženi se, moj sin;
tam gori na planinci oženi se, moj sin.

Kako se bom oženil, k' nobene ne poznam?
Tam gori na planinci nobene ne poznam.

Če eno debelo vzamem, na sonc' se mi stopi.
Tam gori na planinci na sonc' se mi stopi.

Če eno suho vzamem, objemal bom kosti.
Tam gori na planinci objemal bom kosti.

Če eno lepo vzamem, kedaj pa bodem spal?
Ponoči jo bom ljubil, podnevi bom oral,
tam gori na planinci podnevi bom oral.

Marijan Lipovšek
Slovenska ljudska

SEM MISLIL SNOČ' NA VAS ITI

Sem mislil snoč' na vas iti,
pa j' bla megla, megla iz jezera.

Je deklica prosila Boga, da b' šla megla iz jezera.
Megla, megla iz jezera,

Je deklica b'la uslišana, je šla megla iz jezera.
Megla, megla iz jezera.

Marijan Lipovšek
Slovenska ljudska

MRKVICA

Mrkvica, mrkvica, žolti koren,
k'tero jo deklica rada pli ven.
S to levo nogou, s to pravo rokou.

Mrkvica, mrkvica, žolti koren,
da jo postrizem, te je pogjen.
Če prideš ti sam, večerjo ti dam,
če prideta dva, natiram oba.

Na peči je pura, na puri puran,
prešmentani hencovt, ga tebi ne dam.
Če prideš ti sam, večerjo ti dam,
če prideta dva, natiram oba.
Tralala, lalala, tralala, lalala ...

Marijan Lipovšek
Slovenska ljudska

MEGLICE DOL' POPADAJO

Megllice dol' popadajo.
Z njih se dižej porosi.

Na unem kraju dobrave
ena zvezda sveti se.

To ni nobena zvezdica.
Moj'ga srca ljubica.

Marijan Lipovšek
Slovenska ljudska
TOČILA JE ČARNO VINCE

Točila je čarno vince.
Pili so je junaki trije,
niso hteli plačevati.
»Jaz pa pojdem k birosodi: Dobro jutro, birosodja!«
»Kaj devojka 'ma za tožbe?«
»Tri junaki vince pili, niso hteli plačevati.«
»Jel' je poznaš, moj devojka?«
»Poznam, poznam, birosodja. Eden ima čaren menter,
drugi ima žute hlače, tretji ima küne kapu.«
»K'teri ima čaren menter, on ti bode mladoženja,
k'teri ima žute hlače, on ti bode deverina,
k'teri ima küne kapu, on ti bode starešina!«

Antonín Dvořák
Moravska ljudska pesem

DER KLEINE ACKER MALA NJIVA

Klein ist unser Acker und Hüttlein. Ach, ich kann ja nie dein eigen sein. Nimmer soll ich dir im Arme ruhn. Liebster, deine Mutter will uns nicht zusammen tun.	Majhna je naša njiva in hiša, ah, nikoli ne bom mogla biti tvoja, nikoli ti ne bom počivala na rokah, ljubi, tvoja mati naju noče videti skupaj.
--	---

Ob die Mutter Nein und ob sie Ja sagt, unsere Mutter wird nicht mehr gefragt. Wenn du mich nur haben willst und wenn du mich nur liebst, wenn du mir zur guten Nacht dein kleines Händchen gibst. Wenn du mich nur haben willst und wirklich mich liebst, wenn du mir zur guten Nacht dein kleines Händchen gibst.	Pa če materi rečeta ne ali ja, najinih mater ne bova nič več spraševala. Če ti le mene imeti hočeš in če ti le mene ljubiš, če mi za lahko noč ročico svojo malo daš, če ti le mene imeti hočeš in resnično mene ljubiš, če mi za lahko noč ročico svojo malo daš.
---	---

Antonín Dvořák
Moravska ljudska pesem

DIE GEFANGENE UJETNICA

Ging ein Mädchen Gras zu mähen, mähte in des Weinbergs Nähe.	Šla je deklica travo žet, v bližini vinograda je žela.
Und der Herr sieht zu der Flinken, aus dem Fenster tät er winken.	In gospod je videl urno dekllico, z okna brž je pomežiknil.
„Kutscher, spanne an den Wagen! In die Felder will ich fahren.“	»Kočijaž, kočijjo vprezi, na polje hočem se peljati.«
Übers Feld den Weg sie nahmen, bis sie zu dem Mädchen kamen.	Čez polje sta se napotila, do dekllice se pripeljala.
„Hast gemäht auf meinem Lande – Gib mir schnell ein Stück zum Pfande.“	»Na moji zemlji ti si žela, daj hitro zdaj mi odkupnino.«
Musste sie ihr Kopftuch lassen, tät der Herr ihr Händchen fassen.	Ko morala je izpustiti rutico, gospod jo zgrabi za ročico.
„Schönes Mädchen, bist gefangen, mir gefallen deine Wangen.	»Lepa deklica, zdaj si ujeta, ugajajo mi tvoja lica.
Dir die meinen, mir die deinen, möğ die Liebe uns vereinen.“	Tebi moja, meni tvoja, naj ljubezen naju združi.«

Antonín Dvořák
Moravska ljudska pesem

ICH SCHWIMM' DIR DAVON ODPLAVAM TI

Ja, auf dem Donaustrom schnell schwimm ich dir
davon.
„Wart' nur. Liebe, wenn ich dich im Strom erwische,
meine Angelrute fängt mir alle Fische.“

Mach' ich mich zum Täubchen
um davon zu fliegen unter blauem Himmel,
wirst mich nimmer kriegen.
„Und ich halt' zu Hause einen wilden Raben,
der wird alle Tauben sicher mir erjagen.“

Hurtig als große Kräh flieh' ich aus deiner Näh,
Fort zum fremden Strande dort im Ungarlande.
„Meine gute Armbrust wird dich nimmer fehlen.
Ja, sie holt herab mir aller Krähen Seelen.“

Dann will ich ein Sternlein hoch am Himmel werden,
will den Menschen leuchten mild und hell auf Erden.
„Und bei Sternendeuern will ich fleißig lernen,
wird' dich doch entdecken unter allen Sternen. Sollst
doch mein eigen sein.
Gott wird's fügen, dass du ewig, ewig mein.“

Po toku Donave jaz hitro ti odplavam.
»Le čakaj. Ljuba, če v reki te zalotim,
mi ribiška palica vse ribe ujame.«

Spremenim se v golobico
in zbežim odtod pod sinje nebo,
nikoli več me ne dobiš.
»Jaz pa si prinesem domov divjega krokarja,
ki polovil bo vse golobe.«

Spretno kot vrana se odkradem proč od tebe,
zletim k obalam tujim na Madžarsko.
»Moj dobri samostrel te nikdar ne zgreši,
ja, semkaj mi prinese duše prav vseh vran.«

Potem postanem zvezdica visoko na nebu,
milo in svetlo ljudem na zemlji bom žarela.
»Pri zvezdogledih jaz se pridno bom učil
in te med vsemi zvezdami odkril.
Ti pač le moja moraš biti.
Bog bo tako odredil,
da boš večno, večno moja.«

Antonín Dvořák
Moravska ljudska pesem

FLIEGE, VÖGELEIN LETI, PTIČEK

Fliege, Vögelein, fliege über Berg und Tälern.	Poleti, ptičica, leti nad goro in dolinami,
Fliege, Vögelein über meinen Heimatwald!	poleti, ptičica, nad moj domači gozd!
Wenn es möglich wäre,	Ko bi bilo mogoče,
was ich heiss begehre:	kar vroče si želim:
meinen Liebsten heut zu sehn.	mojega ljubega videti nocoj.
Was mein Herz begehret	Kar moje si srce želi,
ward mir nicht gewähret, ach,	ne bo se izpolnilo, ah,
wir sind so weit getrennt!	tako zelo sva ločena.
Mädchen wirst du finden,	Ti dekle si boš našel,
Burschen wird' ich finden.	jaz fanta si bom našla.
Keiner mehr den Andern kennt.	Ne bova se poznala več.

Antonín Dvořák
Moravska ljudska pesem

DER RING PRSTAN

Töne mein Gesang, hell die Donau lang! Daß der Herzgeliebte freundlich uns empfäng'.	Spev naj moj zveni tam ob Donavi, da nas ljubljenska srca sprejme radostno.
Hurtig, alle Mann, schirrt die Rosse an! Ihr, Gesellen, setz't euch lustig auf's Spann!	Urno, vsi možje, konje naprezite, vi, tovariši, veselo za to vprego sedite.
Ich vergaß mein Kränzlein, ach, mein goldnes Ringlein bei der Mutter mein. In der bunten Truh' ist es eingesperrt mit dem roten Bande, Fest und treu versiegelt mit des Liebsten Herz	Pozabila sem svoj venček, ah, svoj zlati prstanček pri moji materi. V pisani skrinji z rdečim trakom je zaprt, trdno in zvesto zapečaten s srcem ljubega.
Töne mein Gesang, hell die Donau lang!	Spev naj moj zveni tam ob Donavi!

Izdal: Kulturno-prireditveni center Narodni dom Maribor

Uredila: Matea Verhovčak

Besedila: Katarina Šter

Prevod: Katarina Šter

Prevodi pesmi so vsebinsko-informativnega značaja

Lektoriranje: Metka Kobalej

Fotografije: arhiv Narodnega doma Maribor

Grafična realizacija: Grafični atelje Visočnik

Naklada: 600 izvodov

Informacije:

Kulturno-prireditveni center Narodni dom Maribor
Ulica kneza Koclja 9, 2000 Maribor, Slovenija

Telefon:

Koncertna poslovalnica

+386 (0)2 229 40 07, +386 (0)2 229 40 25,

Prodaja vstopnic:

+386 (0)2 229 40 11, +386 (0)2 229 40 50,

+386 (0)40 744 122, +386 (0)31 479 000

fax: +386 (0)2 229 40 55

NAPOVEDUJEMO

TRADICIONALNI KONCERT SAMOSPEVOV OB OBLETNICI ROJSTVA SKLADATELJA

HUGA WOLFA (rojen v Slovenj

Gradcu 1860 – umrl na Dunaju 1903)

Torek, 13. marec 2007, ob 19.30. uri

Kulturni dom Slovenj Gradec

MARJANA LIPOVŠEK (MEZZOSOPRAN)

ALFRED BURGSTALLER (BAS)

ANTHONY SPIRI (KLAVIR)

...

CIKEL ZA MLADE – 5. ABONMAJSKI KONCERT

Četrtek, 22. marec 2007, ob 18. uri, Dvorana Union
Maribor

VEČER RENESANČNE GLASBE

VOKALNA SKUPINA

CANTICUM

JOŽE FÜRST - dirigent in umetniški vodja

Spored: G. P. da Palestrina, J. P. Gallus,

O. di Lasso, C. Monteverdi, C. G. da Venosa

...

CS LIGHT

glasbeno scenski projekt, minimalistična glasba

Torek, 27. marec 2007,

Gallusova dvorana, Cankarjev dom, Ljubljana

Dirigentka: Karmina Šilec

Izvajalci:

Zbor Carmina Slovenica

Nina Andreeva – sopran

STOP – slovenski tolkani projekt

Ansambel!Kebatola!: Zvezdana Novaković,

Ula Šegula, Nadja Stegne, Eva Bračič

Scenografija: Branko Hojnik

Kostumografija: Belinda Radulović

Koreografija: Tina Dobaj

Program: Steve Reich, Philip Glass,

Thomas Jennefelt, Morton Feldman,

Karin Rehnqvist, Bronius Kutavičius, Tellu Virkkala

...

CIKEL ORKESTRSKIH KONCERTOV

»MARIBORSKA FILHARMONIJA« –

5. ABONMAJSKI KONCERT

Petek, 30. marec 2007, ob 19.30,

Dvorana Union Maribor

MOSKOVSKA FILHARMONIJA

YURI SIMONOV – dirigent

Solistka: NATALIA TROULL – klavir

Spored: N. R. Korsakov, S. Rahmaninov,

M. Musorgski

...

UGODNO PARKIRANJE

V GARAŽNI HIŠI F CITY

Garažna hiša F City (ki je v neposredni bližini

Narodnega doma) vsem obiskovalcem prireditev

Narodnega doma Maribor nudi parkiranje po posebni

ceni, **1,50 €**, ki velja **od ponedeljka do petka, med**

18. in 24. uro ter v soboto in nedeljo, med 16.

in 24. uro. Popust lahko uveljavite s kuponom, ki

ga prejmete pri receptorski službi, ter z dnevno ali

abonentsko vstopnico.

F-CITY
in NARODNI DOM MARIBOR
vam v času prirediteljne omogočaja
parkiranje v garažni hiši
po posebni ceni!
datum: **1,50 €**
Velja skupaj z abonentsko izkaznico ali vstopnico v času prirediteljne od ponedeljka do petka med 18. in 24. uro ter v soboto in nedeljo med 16. in 24. uro.

VEČER

